

Historien om ett kojbygge

Det var i nådens år 1980 som vi – Bror, Ingegärd, Agnes, Margareta, Josef och jag utnämnde oss själva till verkställande byggnadsgrupp. Det som skulle byggas var en kolarkoja av rätburstyp.

Redan året innan hade vi rekognoserat en plats för bygget vid en av de sk ”Norrändsbottarna” i närheten av Bosjön. Det fanns en gammal kojruin där av gammalt datum och vi ämnade bygga på exakt samma ställe. Markägaren hade frikostigt lovat oss att ta vad vi behövde ur den omgivande skogen för att klara bygget. Frågan var bara vilket virke som var lämpligast i kolarkojor. Efter en stunds diskuterande bestämde vi oss för gran av den enkla anledningen att det nästan bara växte granar på platsen. När de teoretiska övningarna var avklarade kunde vi övergå till handling. Margareta hade motorsågen med och när vi väl hade fått igång den så kunde vi börja avverka i stor skala.

De tillkapade och kvistade stockarna skulle barkas, vilket inte gick så överdrivet fort för oss ovana. När vi, efter svett och möda, hade barkat klart en och en halv stock så sa Josef:

–Nu har ni snart tjäna 20 öre för att förr i ti'n fick man 10 öre per barkad stock.

Vi konstaterade snabbt att vi nog aldrig skulle bli rika på att barka kolarkojvirke.

Av de grövsta stockarna timrades en fyrkant med måtten 2 x 2,5 meter på marken. Inne i fyrkanten skottade vi sedan bort den gamla stybben så att det blev en ca 1 dm djup grop med plan botten som skulle fungera som kojans golv.

Helgerna gick och kojans växte. Gavlarna timrades upp. I den ena sattes ett fönster och i den andra sågade vi upp ett hål för eldstaden. Mellan varje stock i gavlarna lades ”puss-mösa” (som Josef påstod att det kallades) som tätning.

Om barkningen hade varit marig så var den ändå ingenting emot när vi skulle ge oss på att klyva stockar till taket och långväggarna. De spräcktes med yxor och kilar. Det gick väldigt behändigt om de var ”rätkluvna”, men det var de sällan. Allt som oftast slingrade sig fibrerna i virket som korkskruvar och man hade all möda i världen att parera så att stockhalvan skulle få en någorlunda plan översida.

Taket lades ovanpå gavlarna och spikades fast. Takhöjden blev nära 2 meter. Långväggarna restes sedan mot taksidorna. Även här tätade vi springorna med mossor. På ena långsidan skulle dörren vara och en sådan hade redan donerats av en intresserad bybo. För att få kojans lite mera motståndskraftig mot väder och vind så breddade vi plast och tjärpapp över taket och långsidor. Därefter skottade vi stybb över hela härligheten. Eftersom kolstybben vägrade att ligga kvar mot snedväggarna måste vi lägga upp den mot staghyllor. Kojan började sakta att likna en koja.

Murandet av spisen blev en historia för sig – ingen var riktigt säker på hur det skulle tas, men vi blandade omsorgsfullt den mödosamt ditburna cementen och sanden och fick något som faktiskt liknade murbruk. Det gick åt massor av sten, men eftersom sten är det enda vi har gott om i Oppala så var inte detta något större problem. Rökröret, två hopsvetsade tomfat, sattes på plats och till det yttre var nu kojans färdig.

En söndag i augusti tillverkade vi inventarierna, ett bord och två britsar, i kojans. Samtidigt var det dags för premiäreldning. Det var ett stort ögonblick när de första röklingorna letade sig ut genom skorstenen. Någon vecka efteråt invigdes och döptes kojans under högtidliga former till ”Tomthagskojan”.

/UfO

[Hillebygden, Nr. 3/4, 1982]